

GÜMRÜK VERGİ ve CEZALARINDA YENİ DÖNEM “UZLAŞMA MÜESSESİ”

Bayram GÜLÇİÇEK^(*)

1 - GİRİŞ

Başta vergi ve prim borçlarından kaynaklananlar olmak üzere birçok kamu alacağını yeniden yapılandıran, matrah ve vergi artırımını sunan ve kamuoyunda ‘torba yasa’ olarak anılan “6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Ve Diğer Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” 25.02.2011 tarih ve 27857 (1. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Çok geniş kapsamlı olan yasanın getirdiği düzenlemelerden biri de gümrük vergi ve cezalarında uzlaşma müessesesidir. 6111 sayılı yasanın 137 inci maddesi ile 4458 sayılı Gümrük Kanunu’nun¹ mülga 244 üncü maddesi yeniden dü-

zenlenmiştir. Yapılan bu düzenleme ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yer alan uzlaşma müessesesinin benzeri Gümrük Kanunu’na dahil edilmiştir. Yapılan düzenlemenin yürürlük tarihi, 6111 sayılı Kanunun yayımlandığı tarihi takip eden altıncı ayın sonu yani 31.08.2011 olarak belirlenmiştir. Son olarak, gümrük mevzuatına giren uzlaşma müessesinin uygulamasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği² yayımlanmıştır. Gümrük mevzuatında bir ilk olan uzlaşma, bu makalemizin konusunu oluşturmuş olup, yeri geldikçe Vergi Usul Kanunu uyarınca uygulanan uzlaşma ile arasındaki farklılık ve/veya benzerliklere de değinilecektir.

2- TANIM ve AMAÇ

Uzlaşmayı kısaca, idare ile yükümlüler arasında ortaya çıkan ihtilafların yargı yoluna başvuru-

^(*) Vergi Müfettişi

¹ 4/11/1999 tarih ve 23866 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

² 27.08.2011 tarih ve 28038 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Yürürlük tarihi 31.08.2011’dir.

rulmadan, görüşme yoluyla çözümlenmesini öngören bir müessese olarak tanımlayabiliriz. Uzlaşma, Vergi Usul Kanunu kapsamındaki vergi ve/veya cezalar için belli şartlarda öteden beri uygulanmaktadır. İkmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergilerle bunlara ilişkin vergi ziyarı cezaları için "tarhiyat sonrası uzlaşma", vergi incelemesine dayanılarak tarh edilecek vergilerle kesilecek cezalarda ise "tarhiyat öncesi uzlaşma" imkanı bulunmaktadır. Fakat her iki durumda da 359 uncu maddede yazılı fiillerle, yani kaçakçılık fiilleriyle vergi ziyasına sebebiyet verilmesi halinde tarh edilecek vergi ve kesilecek ceza ile bu fiillere iştirak edenlere kesilecek cezalar kapsam dışıdır.

Vergi Usul Kanunu'nun 2'nci maddesinde, Gümrük idareleri tarafından alınan vergi ve resimlerle ilgili olarak 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 242'nci maddesi³ hükümlerinin uygulanacağına ilişkin hüküm yer almaktadır. Bu nedenle uzlaşma, Vergi Usul Kanunu kapsamında uygulanmakta iken Gümrük Kanunu kapsamındaki vergi ve/veya cezalar için uygulama imkanı bulunmamaktaydı. Düzenleme ile uzlaşma kurumunun Vergi Usul Kanunu'nda yer alan şeklinin bir benzeri Gümrük Kanunu'nda tesis edilmiştir.

Yapılan düzenlemenin amacı için madde gerekçesi bize yol gösterici olmaktadır. Tasarının ilk halinde 99 olan madde numarası, yapılan değişiklikler ve ilaveler sonucu 137 olarak değişmiş ve bu haliyle yasalaşmıştır. Uzlaşma müessesesi ile idareye; yükümlüden istenilen vergi ve cezaların bir kısmından vazgeçilmesi karşılığında,

vergi alacağının hemen tahsil edilmesi imkânının sağlanması, bu sayede yargı sürecinin uzaması nedeniyle doğacak sıkıntıların önlenmesi ve çok sayıda davanın takip külfetinin de ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır.

Yükümlünün ise, yargıya gitmesi halinde faizleriyle birlikte daha büyük tutarlara ulaşabilecek vergi ve ceza borçlarının uzlaşılabilir kısmını ödemek suretiyle kalanından kurtulması, ayrıca dava takip külfetinden kurtulması da hedeflenmektedir. Diğer taraftan, uzlaşma müessesesi sayesinde vergi mahkemelerinde gereksiz iş yükü oluşmasının önlenmesi de düzenlemenin amaçları arasında yer almaktadır. Uzlaşma müessesesinin Vergi Usul Kanununda yer alan düzenlemeye benzer şekilde Gümrük Kanunu'na dahil edilmesi, bu sayede iç vergilerde olduğu gibi gümrük idaresince alınan vergiler için de uzlaşma imkanından yararlanılabildiğinin temini amaçlanmıştır.

3- KAPSAM

Beyan ile gümrük idaresince yapılan tespit sonucunda belirlenen veya gümrük idaresince tespit edilmesinden önce beyan sahibince bildirilen farklılıklara ilişkin tebliğ edilen gümrük vergileri alacakları ile Kanunda ve ilgili diğer kanunlarda öngörülen cezaların tümü uzlaşma kapsamındadır. Yükümlü tarafından yapılan beyanın; ilgili gümrük idaresi tarafından kontrolü, ikinci muayeneye yetkili görevliler tarafından kontrolü, ikincil kontrol ve sonradan kontrol kapsamında denetlenmesi sonucu ek tahakkuku yapılarak yükümlüye tebliğ edilen gümrük vergi alacakları ile kesilen ve muhatabına tebliğ edilen para cezalarının tümü uzlaşma kapsamındadır.

³ Yükümlülerin, kendilerine tebliğ edilen gümrük vergileri, cezalar ve idari kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir üst makama, üst makam yoksa aynı makama verecekleri bir dilekçe ile itiraz edebileceğine ilişkin düzenleme.

3.1- Uzlaşmaya Konu Olabilecek Vergi ve Cezalar:

Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği'nin eki 1'de gümrük vergileri⁴ ile ek 2'de yer alan para cezaları⁵ uzlaşmaya konu olabilmektedir. Ekli listelerde belirtilmeyen ve gümrük idarelerince tahsili gereken alacaklar ile yönetmeliğin yayımı tarihinden sonra yapılacak düzenlemelerle getirilen alacaklar da uzlaşmaya konu olabilecektir. Buna göre uzlaşmaya konu olabilecek vergiler; Gümrük Vergisi, İlave Gümrük Vergisi, Tek ve Maktu Vergi, Dampinge Karşı Vergi, Sübvansiyona Karşı Telafi Edici Vergi, Katma Değer Vergisi, Özel Tüketim Vergisi, Ek Mali Yükümlülük, Toplu Konut Fonu, Tütün Fonu, Ek Fon, Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu, Çevre Katkı Payı, Telafi Edici Vergi (İhracat) ve TRT Bandrol Ücreti (Ticari Olmayan Eşya İçin)'dir.

Yönetmelik eki 2'de uzlaşmaya konu olabilecek cezalar; 4458 sayılı Gümrük Kanunu (Madde 234, 235, 236, 237, 238, 239, 241), 2976 Sayılı Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (Madde 4), 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu (Madde 51), 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu (Madde 16) şeklinde sayılmıştır. Buna göre;

- 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda yer alan vergi kaybına neden olan işlemlere uygulanacak cezalar ile usulsüzlük cezaları,
- Bakanlar Kurulu kararıyla tahsil edilen ek mali yükümlülükleri yerine getirilmeden ithalat, ihracat veya diğer dış ticaret işlemlerini gerçekleştirenlere verilen para cezaları,
- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanu-

nu'nun 51 inci maddesi gereğince mükelleflerin ithalde beyan ettikleri matrahla tahakkuk veya inceleme yapanların veyahut teftişe yetkili kılınanların buldukları matrahlar üzerinden hesaplanan vergi farkları hakkında uygulanan cezalar,

- 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 16 ncı maddesi gereğince ithal edilecek mala ilişkin beyan üzerinden hesaplanan vergiler ile muayene ve denetleme sonucu hesaplanan vergiler arasındaki farklarda uygulanacak para cezaları, uzlaşmaya konu olabilecektir.

3.2- Uzlaşmaya Konu Olamayacak Vergi ve Cezalar:

Uzlaşmaya konu olmayacak alacaklar yönetmeliğin 6. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre;

- Gümrük vergilerinin matrahına giren, ancak aslı gümrük idarelerince takip ve tahsil edilmeyen vergi ve benzeri mali yükler uzlaşmaya konu edilemez,
- Aynı tür vergi veya cezanın bir kısmı için uzlaşma talebinde bulunulamaz,
- İlgili mevzuat uyarınca alacak tutarının kesin tahsilinin öngörülmediği ve teminata bağlanmadığı durumlar uzlaşmaya konu edilmez,
- Alacağın 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3. maddesinde yer alan kaçakçılık suçlarına ve kabahatlerine ilişkin olması halinde uzlaşma talebinde bulunulamaz.

Kanunda gümrük uzlaşması ile ilgili getirilen hükümlerden biri ise kaçakçılık suçları ve kabahatlerinin uzlaşma kapsamı dışında bırakılmasıdır. Bilindiği üzere 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mü-

⁴ İlgili mevzuat uyarınca eşyanın ithali veya ihracında uygulanan ve gümrük idarelerince tahsili gereken gümrük vergisi, eş etkili vergiler ve mali yüklerin tümü.

⁵ Gümrük Kanunu ve ilgili diğer kanunlar uyarınca gümrük idarelerince kesilen tüm para cezaları.

cadele Kanunu'na göre kaçakçılık fiilleri, kaçakçılık kabahatleri ile kaçakçılık suçları olarak ikiye ayrılmaktadır. Kaçakçılık kabahatleri, 5607 sayılı Kanun'da belirtilen kaçakçılık fiillerinden, yaptırımları idari para cezası olarak tespit edilenler olarak ifade edilirken, kaçakçılık suçları ise mezkur yasada yer alan kaçakçılık fiillerinden yaptırımları, adli para cezası veya hapis cezası olarak öngörülenlerdir. Kabahat ve suç kavramlarının kelime anlamlarından ve ceza müeyyidelerinden anlayacağımız üzere kaçakçılık suçları, kaçakçılık kabahatlerine oranla daha özellikli, nitelikli ve yaptırımı daha ağır kaçakçılık fiilleri olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda Kanun, yükümlülerin 5607 sayılı yasada belirtilen gümrük kaçakçılığı suçlarını veya kabahatlerini işlemeleri halinde, bundan kaynaklanan cezalar için uzlaşma yolunu kapatmıştır. Burada kanun koyucunun amacı, uzlaşma müessesesinin kaçakçılık fiillerine konu olmasını engellemektir.⁶

Vergi Usul Kanunu uyarınca uygulanan uzlaşma müessesesinde de, Kanun kapsamına giren tüm vergi ve cezalar için uzlaşılabilmesi mümkün değildir. İkmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergilerle bunlara ilişkin vergi ziyayı cezaları için "tarhiyat sonrası uzlaşma", vergi incelemesine dayanılarak tarh edilecek vergilerle kesilecek cezalarda ise "tarhiyat öncesi uzlaşma" imkanı bulunmaktadır. Fakat her iki durumda da 359 uncu maddede yazılı fiillerle, yani kaçakçılık fiilleriyle vergi ziyasına sebebiyet verilmesi halinde tarh edilecek vergi ve kesilecek ceza ile bu fiillere iştirak edenlere kesilecek cezalar uzlaşma kapsamı dışındadır. Ayrıca, usulsüzlük ve özel

usulsüzlük cezaları için tarhiyat sonrası uzlaşma imkanı bulunmamaktadır. Bu cezalar için tarhiyat öncesi uzlaşma yapılabilmesi mümkündür.

4- UZLAŞMA İLE İLGİLİ DİĞER HUSUSLAR

Uzlaşma kapsamına dahil olan gümrük vergileri ve para cezaları ile ilgili olarak yükümlü veya ceza muhatabı, söz konusu eksiklik veya aykırılıkların; kanun hükümlerine yeterince nüfuz edememekten veya kanun hükümlerini yanlış yorumlamaktan kaynaklandığını yada ihtilaf konusu olayda yargı kararları ile idarenin görüş farklılığının olduğu hususlarını ileri sürerek uzlaşma talebinde bulunabilir.

4.1- Uzlaşma Komisyonları, Uzlaşma Başvurusu ve Değerlendirilmesi:

Uzlaşma taleplerinin değerlendirilmesi için 2 ayrı uzlaşma komisyonu oluşturulmuştur. Bunlar, Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü Uzlaşma Komisyonu ile Merkezi Uzlaşma Komisyonudur. Konusu 500.000,00 TL'ye kadar olanlar (bu tutar dâhil) için Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü Uzlaşma Komisyonları, 500.000,00 TL'yi aşanlar için ise Merkezi Uzlaşma Komisyonu yetkili olacaktır. Bu tutarların tespitinde fer'i alacaklar dikkate alınmaz ve bu rakamlar her yıl yeniden değerlendirilme oranında artırılır.

Uzlaşma için uzlaşmaya yetkili komisyonların sekretarya hizmetlerini yürütmekle görevli birimine dilekçe ile müracaat edilmelidir. Dilekçe taahhütlü posta ile de gönderilebilir. Uzlaşma başvurusunun yetkili komisyonlar dışındaki gümrük idarelerine yapılmış olması halinde, talep derhal yetkili uzlaşma komisyonuna iletilir. Uz-

⁶ Mali Af Kanunu'nun Gümrük Vergileri/Cezalarına İlişkin Hükümleri İle Gümrük Mevzuatında Yeni Bir Müessese Olarak Uzlaşma, Fatih UZUN, Vergi Dünyası Dergisi, Mayıs 2011, Sayı 357

laşma talepleri, henüz itiraz başvurusu yapılmamış gümrük vergileri ve tüm para cezalarının yükümlüye veya ceza muhatabına tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde yapılır.

Uzlaşmaya ilişkin talepler öncelikle usul yönünden incelenir. Yapılan incelemede; başvuru sahibinin başvuruda bulunma yetkisini haiz olup olmadığı, başvurunun süresi içinde yapılıp yapılmadığı, alacağın uzlaşma kapsamına girip girmediği, uzlaşmanın, komisyonun yetkisi içinde bulunup bulunmadığı hususları değerlendirilir. Usule ilişkin koşulları taşımadığı anlaşılan talepler değerlendirilmez ve bu durum ilgisine yazıyla veya elektronik yolla tebliğ edilir.

Usule ilişkin eksikliklerin giderilebilir nitelikte olması halinde, yükümlüye eksikliklerin tamamlanması için başvuru süresinin sonuna kadar süre verilir. Bu durumda başvuru süresinin sonunda uzlaşma başvurusunda bulunulmuş ise üç iş günü ek süre verilir. Verilen sürenin sonunda eksikliklerin tamamlanmaması halinde talep reddedilir. Talebi reddedilen ilgilinin, talebinin kabul edilmemesine ilişkin idari işlemle ilgili olarak itiraz veya yargı yoluna başvurabileceği tabiidir.

Uzlaşma talebinde bulunulması halinde, itiraz veya dava açma süresi durur. Uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi halinde, süre kaldığı yerden işlemeye devam eder. Ancak sürenin bitimine üç günden az kalmış olması halinde, süre üç gün uzar. Süresi içinde uzlaşma talebinde bulunan yükümlü, uzlaşma talep ettiği alacaklar için, başvurusuna ilişkin süreç sonuçlanmadan itiraz veya dava yoluna gidemez.

4.2- Uzlaşmanın Sonucu ve Kesinliği:

Uzlaşma görüşmeleri sonucunda uzlaşma sağlandığı takdirde uzlaşma komisyonu durumu üç nüsha düzenlenen tutanakla tespit eder. Ayrıca tutanak üzerine imza alınarak yükümlüye derhal tebliğ edilir ve bir nüshası ilgisine verilir. Uzlaşma temin edilemediği⁷ hallerde temin edilememe nedeni belirtilmek suretiyle komisyonca üç nüsha tutanak düzenlenir. Uzlaşmanın vaki olmaması⁸ halinde; komisyonun nihai teklifi tutanağa geçirilir ve bir nüshası yükümlüye verilir. Yükümlü, 15 günlük sürenin son günü mesai saatini bitimine kadar komisyonun nihai teklifini kabul ettiğini bir dilekçe ile ilgili gümrük müdürlüğüne bildirdiği takdirde, bu tarih itibarıyla uzlaşma vaki olmuş sayılır. Uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi hallerinde, aynı alacaklar için yeniden uzlaşma talebinde bulunulamaz.

Uzlaşma vaki olduğu takdirde gümrük uzlaşma komisyonlarının düzenleyecekleri uzlaşma tutanakları kesindir. Yönetmeliğin 21 inci maddesine göre, üzerinde uzlaşılan ve tutanakla tespit edilen hususlar dâhil olmak üzere, komisyonların tüm çalışmaları ve işlemleri hakkında yükümlü veya cezanın muhatabı ya da idare tarafından dava açılmaz, hiçbir mercie şikayet veya itirazda bulunulamaz, herhangi bir idari inceleme, araştırma ve soruşturmaya konu edilemez, geri verme ve kaldırma talebinde bulunulamaz. Gümrük Kanununun 244 üncü maddesi, yükümlü veya ceza muhatabının; üzerinde uzlaşılan ve tutanakla tespit olunan hususlar hakkında dava

⁷ Yükümlünün uzlaşma komisyonunun davetine katılmaması, komisyona geldiği halde uzlaşma tutanağını imzalamaması veya tutanağı ihtirazi kayıtla imzalamak istemesi durumu.

⁸ Uzlaşma komisyonu teklifinin yükümlü tarafından kabul edilmediği durumu.

açamayacağını ve hiçbir mercie şikâyetle bulunamayacağını hüküm altına almışken yönetmelik ile idare de kapsama dahil edilmiştir. Yönetmeliğin bu hükmünün dayanağı olan yasaya aykırı olduğu kanaatindeyiz.

Uzlaşma sonucunun kesinliğinden mutlak bir kesinlik anlamı çıkarılmaması, uzlaşma tutanaklarında gözden kaçan açık ve net hataların düzeltilmesi gerektiği kanaatini taşımaktayız. Örneğin, gümrük idaresince yanlış kişi adına kesilen cezanın ya da 50.000,00.-TL olan cezanın 38.000,00.-TL olarak uzlaşmışken tutanağa bu tutarın rakam ve yazı ile 83.000,00.-TL olarak geçirilmesi vb. hallerde bu hataların düzeltilmesi gerekmektedir.

Uzlaşma müessesesinin Maliye Bakanlığı uygulamasında da "... tutanakla tespit edilen hususlar hakkında dava açılmaz ve hiçbir mercie şikâyetle bulunamaz..." hükmü gereği uzlaşma sonucu kesindir. Fakat uygulamada Maliye Bakanlığı, açık ve net bazı hataların uzlaşma mevzuu edilmiş ve üzerinde uzlaşmış olması ve bu hatalı durumun uzlaşma sırasında dikkate alınmamış olması hallerinde, söz konusu hataların Vergi Usul Kanununun düzeltme hükümleri çerçevesinde düzeltilmesi şeklinde bir uygulama yapılmasını benimsemiş ve uygulamaya bu şekilde yön vermiştir.

Maliye Bakanlığı bu uygulamaya her türlü hatayı düzeltme şeklinde yön vermemiş olup belli hatalar ile sınırlandırmıştır. Vergi Usul Kanununun 116 ve müteakip maddelerinde tanımlanmış olan vergi hatalarından sadece aşağıda belirtilen:

- Vergi mevzuuna girmeyen veya vergiden muaf olanlara yapılmış olan tarhiyatların,
- Vergiye tabi olmamaları gerekenler adına yapılan tarhiyatların,
- Aynı Vergilendirme dönemi için yapılan mükerrer tarhiyatların,

uzlaşma mevzuu edilmiş ve üzerinde uzlaşmış olması ve bu hatalı durumun uzlaşma sırasında dikkate alınmamış olması hallerinde, söz konusu hataların düzeltilmesi şeklinde bir uygulama yapılmasını benimsemiştir.⁹

Bu uygulama, yapısında kısmi vergi hatası taşıyan tarhiyatların düzeltilmesine imkan tanımayan ancak vergi kanunlarının mevcut hükümleri karşısında hiç yapılmaması gerektiği halde yapılmış olup, uzlaşma yolu ile kesinleşen tarhiyatların düzeltilmesini kapsamaktadır. Örneğin, vergi dairesince düzenlenen bir ihbarnamede 100.000,00 TL fark Kurumlar Vergisi matrahı üzerinden % 20 oranında hesaplanması gereken verginin yanlışlıkla % 30 oranından hesaplanması ve bu tutarın uzlaşma mevzuu edilmiş ve üzerinde uzlaşmış olması ve bu hatalı durumun uzlaşma sırasında dikkate alınmamış olması halinde, kısmi vergi hatası niteliğinde olan bu tarhiyatın düzeltilmesi mümkün değildir. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın da Maliye Bakanlığı'ndaki gibi benzer bir uygulama için düzenleme yapması gerektiğini düşünmekteyiz.¹⁰

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17 nci maddesinde, idarî para cezası veren kamu görevlisinin, ilgilinin rıza göstermesi halinde bunun tahsilatını der-

⁹ Gelirler Genel Müdürlüğü'nün 20.04.2005 tarih ve B.07.0.GEL.0.40/4001-115/17574 sayılı, 09.12.2001 tarih ve B.07.0.GEL.0.44/4417-324/66094 sayılı, 08.05.2001 tarih ve B.07.0.GEL.0.60/6000-2217/25190 sayılı, 02.12.1998 ve B.07.0.GEL.0.28/2880-5314 sayılı özelgeleri.

¹⁰ Makalemiz 12.09.2011 tarihinde kaleme alınmış olup bu tarih itibarıyla bu yönde bir düzenleme bulunmamaktadır.

hal kendisinin gerçekleştireceğine ve cezaı bu şekilde ödeyen kişiden bunun dörtte üçünün tahsil edileceğine ilişkin hüküm bulunmaktadır. Yapılan görüşmeler sonucunda uzlaşılan cezalar hakkında Kabahatler Kanunu uyarınca oranındaki peşin ödeme indiriminden ayrıca yararlanması mümkün değildir.

4.3- Ödeme:

Uzlaşma gerçekleştiği takdirde, üzerinde uzlaşma sağlanan alacaklar uzlaşma tutanağının tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenecektir. Yönetmeliğin 24 üncü maddesine göre, uzlaşılan tutar bahse konu 1 aylık süre içinde ödenmemesi veya tecil/taksitlendirmeye konu edilmemesi halinde uzlaşma vaki olmamış sayılacaktır. Bu durumda, uzlaşmaya konu edilen alacak, genel usullere göre tahsil edilecektir. Gümrük Kanunu'nun 244 üncü maddesinde "*Uzlaşma konusu yapılan gümrük vergileri ve cezalar, uzlaşma gerçekleştiği takdirde, uzlaşma tutanağının tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir.*" hükmü yer almaktadır. Fakat belirtilen sürede ödeme yapılmaması halinde uzlaşmanın temin edilmemiş veya vaki olmamış sayılacağına ilişkin hüküm bulunmaktadır. Kanaatimiz, üzerinde uzlaşılan alacakların bahse konu 1 aylık süre içinde ödenmemesi veya tecil/taksitlendirmeye konu edilmemesi halinde, söz konusu uzlaşmanın geçerli olacağı yönündedir.

Zira yasa koyucu, uzlaşılan tutarların 1 ay içerisinde ödeneceğini hükmetmiştir fakat aksi durum için bir belirleme yapmamıştır. Bu belirlemeyi Gümrük ve Ticaret Bakanlığı yönetmelikle yapmıştır. Yönetmeliğin bu hükmünün de dayanağı olan yasaya aykırı olduğu kanaatindeyiz.

Vergi Usul Kanunu uyarınca uygulanan uzlaşma müessesesinde de, uzlaşma sağlandığı takdirde, üzerinde uzlaşılan vergi ve/veya cezaların uzlaşma tutanağının tebliğinden itibaren bir ay içinde ödeneceğine ilişkin düzenleme bulunmaktadır.¹¹ Fakat söz konusu tutarların belirtilen sürede ödenmemesi halinde uzlaşmanın geçersiz sayılacağına ilişkin bir düzenleme gerek Vergi Usul Kanununda gerekse uzlaşma ve tarhiyat öncesi uzlaşma yönetmeliklerinde bulunmaktadır. Bize göre bu yaklaşım yerindedir. Zira belirtilen ödeme süresinin son günü, üzerinde uzlaşma sağlanan alacağın vadesidir. Ayrıca özel bir düzenleme bulunmadığı takdirde (ki yoktur) bu alacaklara da, vadesinde ödenmeyen amme alacaklarına uygulanan müeyyideler (6183 sayılı Kanun kapsamında amme alacağının korunması ve cebren tahsiline yönelik müeyyideler) uygulanmalıdır.

Vergi Usul Kanunu uyarınca uygulanan uzlaşma müessesesinde yer alan düzenlemenin benzeri gümrük uzlaşma müessesesinde de yer almaktadır.¹² Uzlaşılan vergilerin ilgili olduğu

¹¹ Ek Madde 8 : Uzlaşma vaki olduğu takdirde, uzlaşma tutanağı vergi ve cezaların ödeme zamanlarından önce ilgiliye tebliğ edilmişse kanuni ödeme zamanlarında; ödeme zamanları kısmen veya tamamen geçtikten sonra tebliğ edilmişse ödeme süreleri geçmiş olanlar uzlaşma tutanağının tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir.

¹² 213 sayılı Veri Usul Kanunu Madde 112/3 : İkmalen, re'sen veya idarece yapılan tarhiyatlarda :

a) Dava konusu yapılmaksızın kesinleşen vergilere, kendi vergi kanunlarında belirtilen ve tarhiyatın ilgili bulunduğu döneme ilişkin normal vade tarihinden itibaren, son yapılan tarhiyatın tahakkuk tarihine kadar;
b) Dava konusu yapılan vergilerin ödeme yapılmamış kısmına, kendi vergi kanunlarında belirtilen ve tarhiyatın ilgili bulunduğu döneme ilişkin normal vade tarihinden itibaren, yargı organı kararının tebliğ tarihine kadar;
Geçen süreler için 6183 sayılı Kanuna göre tespit edilen gecikme zammı oranında gecikme faizi uygulanır. Gecikme faizi de aynı süre içinde ödenir. Gecikme faizinin hesaplanmasında ay kesirleri nazara alınmaz.
Uzlaşılan vergilerde gecikme faizi; uzlaşılan vergi miktarına, (a) fıkrasında belirtilen tarihten itibaren uzlaşma tutanağının imzalandığı tarihe kadar geçen süre için uygulanır.

gümrük beyannamelerinin tescil tarihinden itibaren uzlaşma tutanağının imzalandığı tarihe kadar geçen süre için, uzlaşılan tutar üzerinden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre belirlenen gecikme zammı oranında¹³ gecikme faizi uygulanacaktır.

5- SONUÇ

Başta vergi ve prim borçlarından kaynaklananlar olmak üzere birçok kamu alacağını yeniden yapılandıran, matrah ve vergi artırımını imkanı sunan ve kamuoyunda 'torba yasa' olarak anılan "6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Ve Diğer Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun" 25.02.2011 tarih ve 27857 (1. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesi ile uzlaşma müessesesi gümrük mevzuatındaki yerini almıştır. Bu şekilde 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yer alan uzlaşma müessesesinin benzeri Gümrük Kanunu'na dahil edilmiştir.

Yapılan bu düzenleme ile uzlaşma kapsamına dahil olan gümrük vergileri ve para cezaları ile ilgili olarak yükümlü veya ceza muhatabına, söz konusu eksiklik veya aykırılıkların; kanun hükümlerine yeterince nüfuz edememekten veya kanun hükümlerini yanlış yorumlamaktan kaynaklandığını yada ihtilaf konusu olayda yargı kararları ile idarenin görüş farklılığının olduğu hususlarını ileri sürülerek uzlaşma talebinde bulunabilme imkanı getirilmiştir. Gümrük mevzuatında bir ilk olan uzlaşma, makalenin konusunu oluşturmuş olup, Vergi Usul Kanunu uyarınca

uygulanan uzlaşma arasındaki farklılık ve/veya benzerliklere de değinilerek bu konudaki görüş ve değerlendirmeler ile dikkat edilmesi gereken hususlara çalışmamızda yer verilmiştir.

¹³ 6183 sayılı Kanun Madde 51: Amme alacağının ödeme müddeti içinde ödenmeyen kısmına vadenin bitim tarihinden itibaren her ay için ayrı ayrı % 4 (2010/965 sayılı B.K.K. ile %1,40) oranında gecikme zammı tatbik olunur. Ay kesirlerine isabet eden gecikme zammı günlük olarak hesap edilir.